

НЕПЭ – ШЪЫГЪО-ШІЭЖЪ МАФ

№ 96-97 (19862)

2011-рэ ильэс

ШЭМБЭТ

ЖЪОНЫГЪУАКІЭМ и 21-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ЖъоныгъуакІэм и 21-р — Кавказ заом хэкІодагъэхэр агу кызыщагъэкІыжырэ шъыгъо-шІэжъ Маф

Адыгэ Республикэм шыпсэхуэу лытэныгъэ
зыфэтшыхэрэр!

ЖъоныгъуакІэм и 21-м Кавказ заор зауыхгъэр ильэси 147-рэ
мэху.

Цыфыпсэмрэ мамырныгъэмрэ апелэн зи зэрэщымыІэр десэ
зыфэхуэгъэ лъэпкъым ишІэжъ а мафэр егъэшІэрэу хэлъыщт.

Тарихъым тхъамыкІэгъошхокІэ хэхъэгъэ а хъугъэ-шІэгъэ
ушэтыпІэхэм сьд фэдэрэ унашъуи непэ тыдегупшысэзэ
тиштэн зэрэфар, лъэпкъыбэ зыцызэдэпсэрэ, дин зэфэшъ-
хъафхэр зыщалэжырэ тирегионкІэ зэныбджэгъуныгъэмрэ
зэгурылонгъэмрэ анахъ лъапІэ зи зэрэщымыІэр кыдгурагъаго.

Адыгэ Республикэр — Урысые Федерацием исубъектхэрэ зэ-
фэдэ фитыныгъэхэр зилэхэм зэу ащыщыр — дунаим щитэ-
кхуэхэгъэ адыгэхэм ятарихъ Чыгуэжъуу щыт. Лъэпкъым
ишэн-хабзэхэм, ыбзэ, икультурэ якъызэтегъэнэжынкІэ тил-
лэпкъэгъухэм ягуагъагъэхэр зэрапхырэр Адыгэ Республикэр ары.

ТиблэкІыгъэ зыцытымыгъэгъуныгъэу тиреспубликэ инеу-
щырэ мафэ зыфэдэщтым тегупшысэн фадэ. Ти Адыгей гуп-
сэ щыІэкІэшІу илгыным, тикІалэхэр, ахэм къагІэхъошхэр
насынышІонхэм апат лъэпкъэхэм азыфагу ил зэфыщы-
тыкІэшІу хэр къэтыхуэмэныр тинишъэрлгъ шъхъагуу щыт.

ТичІыпІэгъу лъапІэхэр! Псауныгъэ пытэ шъуиІэнэу,
гушІагъом, шІугъэгъом шыащымыкІэнэу, гъэпсын ІофшІэным
гъэхъагъэхэр шышъушІынэу, кышгъуиІагъэхэм ягуфэбэныгъэ
кышгъулыІэс зэнытынэу шъуфэтІо!

Зэдэтиунэм сьдигъуи мамырныгъэ, щыІэкІэшІу, рэхъат-
ныгъэ ерэлгъ!

Адыгэ Республикэм
и Лышхъуэу ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхъаматгу Федор ФЕДОРКО

УФ-м и Президенту Дмитрий
Медведевым иприемну Адыгэ
Республикэм кыщызэуахыгъэм
АР-м и Лышхъуэу ТхъакІуцынэ
Аслъан тыгуасэ цыфхэр ри-
гъэблэгъагъэх. АР-м и Прокурор
шъхъагу Сергей Охлопковыр,
министрэхэр, муниципальнэ об-
разованиехэм япашхэр ащ хэ-
лэжыагъэх.

Сурэтыр А. Гусевым кытырихыгъ.

Амалэу щыІэмкІэ ІэпыІэгъу афэхъущтых

Іофыгъо зэфэшъхъафых
цыфхэр зыгъэгумэкІхуэ рес-
публикэм ипашэ зыкызыра-
фагъэзагъэхэр. Станицэу Хан-
скэм кыкІыгъэхэ Николай
Абаниныр Владимир Лопар-
евымрэ псэупІэм дэххэм ацІ-
кІэ къэкІуагъэх. МТФ N 1-м
дэжъ шылэ чІыгу Іаххэр зы-
гъэфедэрэ фермерым кыІа-
хыжынкхъэ, псэупІэм кы-
фгъэзагъэу ашІыжынкхуэ кы-
кІэлъэгъуагъэх. Мыекъуапэ ипла-
ныкІэ агъэпсыгъэм кызыр-
дилгытырэм тетэу станицэу
Ханскэм игъунапкъэхэм зэ-
хъокІыныгъэхэр зэрафашы-
щтхэм япхыгъэ Іофхъабзэхэр
мы уахътэм зэшІахых. Къал-
лэм ипашэ иунашъокІэ чІыгу
Іаххуэ кызкІэлъэгъуагъэхэр
псэупІэм игъунапкъэхэм къахи-
убытэнэу агъэнэфагъ. Кадас-
трэм игъэпсын мэкъуогъу ма-
зэм аухын гухэлъ яІ. ТхъакІу-
цынэ Аслъан пІалъэу зыфа-
Іуагъэм шІуамыгъэкІынэу, за-
коном тетэу станицэм шыпсэ-
ухэрэм ялгъу гъэцкІагъэ зэ-
рэхъущтым аналэ тырагъэты-
нэу Мыекъуапэ кьэлэ админи-
страцием ипашэ игуадзэу
Аулэу Юрэ кыфигъэпытагъ.
Къэзэнч Юрэ кІэлитф иІ. Ащ
фэдэ унэгъо ІужьумкІэ непэ
псэупІэу яІэр цыкІу. Унэ
тыришІыхэмэ шІоигъуу чІыгу

Іахъ ар кыкІэлъэгъу. Ащ фэд
Олег Магаринри. Ишхъэгъу-
сэрэ ежыррэ кІэлитфІ зэдупІу,
псэупІэу яІэр афיקъуреп. АР-м
ІофшІэныкІэ ыкІи социальнэ
хэхъоныгъэхэмкІэ иминистрэ
кызырІуагъэмкІэ, тхыльэу
ищыкІагъэхэр унэгъуитІум
къагъэхъазырыгъ, ахэм комис-
сиер ахэплъэнышъ, мэкъуогъум
и 1-р къэмысызэ чІыгу Іаххэр
аратыщтых. Республикэм ипа-
щэ пІалъэм шІуамыгъэкІынэу,
унэр зытырагъэуоштым нэ-
мыкІэу алжынкхуэ чІыгу къа-
фэнэжыным фаеу зэрэщытыр
кыдалгытэнэу министрэм
кыриІуагъ.

Елена Васинар Кошхъэблэ
районым ит селоу Вольнэм
кыкІыгъ. Ащ ыльакъо проте-
зэу хагъэуцагъэм лытыгъэ
ахъшэм кырагъэгъэзжынкхуэ
кыкІэлъэгъу. Ар сомэ мини
103-м еху. Псауныгъэм икъэ-
ухъумэнкІэ Министерствэр а
Іофым ыуж зэритыр, кыхъашт
тхъаматфэм ахъшэр бзыльфы-
гъэм исчет зэрэфырагъэхъа-
жыщтыр ащ ипашэу Натхъо
Разыет кыІуагъ. ТапэкІэ пса-
уныгъэм епхыгъэ ІэпыІэгъу
ищыкІагъэ хъурэмкІи дэлнхуэ
АР-м и Лышхъуэу къафигъэ-
пытагъ.

Хъэо Фатимэ ишхъэгъусэ
1998-рэ ильэсым игъонэмысэу

дунаим ехыжыгъ, изакъоу
сабыитІу епІу. Адыгэ респу-
бликэ гимназием ия 11-рэ класс
кызылхуэрэ шъэожъыем пае ар
кызыкІэлъэгъу компютерыр
зэрэфашыщтыр шІэныгъэмрэ
гъэзэныгъэмрэкІэ министрэм
кыІуагъ. Мыщ дэжыым ащ
кышхыгъэхъыгъ кІалэр еджэ-
ным лъэшэу зэрэпылтыр, анахъ
дэгъухэм зэрэщыщыр. Ащ фэ-
дэу чанэу зыкызылгъэлъэгъоу
шъэожъыем ежъ ыцІэкІэ теле-
фон шІухъафтынэу зэрэфыри-
гъэхъыщтыр ТхъакІуцынэ Ас-
лъан кыІуагъ, тапэкІи ащ иІоф-
хэр зэрэлъыкІуатэхэрэм лып-
лэнхуэ, ищыкІагъэмэ дэлнхуэ
министрэм кыриІуагъ.

— НэмыкІ кыулыкхуэм,
ведомствэхэм, администраци-
ехэм зафэзыгъэзагъэхуэ зыльэу
пхырымыкІыгъэхэр ары мыщ
къэкІуалІэхэрэр, — кыІуагъ
зэфэхъысыжынкхуэ кышхыгъэ
АР-м и Лышхъуэу. — Амалэу
тиІэмкІэ нэбгырэ пэпчъ
тыделэшт ыкІи ялгъу зэрафэд-
гъэцкІагъэм УФ-м и Прези-
дент щыдгъэгъозэшт.

АР-м и Прокурор шъхъаІэ
иеплыкІэхэр кыриІотыкІы-
хъэ, охътэ кІэкІым кыкІоцІ
законом шІомыкІыхуэ цыфхэм
яІофыгъохэр зэшІохыгъэ зэ-
рэхъуагъэр кыкІыгъэхъыгъ.
ХЪУТ Нэфсэт.

Японскэ гравюрэм икъэгъэлъэгъон щыІагъ

Тыгуасэ АР-м и Лышхъуэу ТхъакІуцынэ Аслъан
КъокІыпІэм щыпсэрэ лъэпкъэхэм я Музей икъута-
мэу Мыекъуапэ дэтым кІогъагъэ. КультурэмкІэ ми-
нистрэу Чэмышъо Гъазый ащ игъусагъ.

Пстэумэ апэу республикэм
ипашэ японскэ гравюрэм икъэ-
гъэлъэгъонэу непэ къутамэм
щыІэр зэригъэлъэгъуагъ. Музе-
им инаучнэ отдел ипашэу Су-
лейман Фатимэ нахъ игъэкІо-
тыгъэу экспозициехэм нэІуасэ
афишІыгъэх. Нэужым къута-
мэу ипашэ игуадзэу Пэнэшъу
Руслан космонавтэу Генадий
Падалкэ космосым кышхыгъэ-
рихыгъэ сурэтхэр кыригъэлъэ-
гъуагъ, декоративнэ-приклад-
ной искусствэм, археологием
язалхэм ачІэлъэхэм нэІуасэ афи-
шІыгъ. Джащ фэдэу СтІашъу
Юрэ иІэшІагъэхэм ащыщхэр
зычІэлъэ залым ТхъакІуцынэ
Аслъан игуапэу кышхыгъуагъ,

мастерым иІофшІэпІэ чІыпІэ
зэригъэлъэгъуагъ, ежъ къута-
мэм иэкспозициехэр зычІэлъ
залым щыІагъ.

— Японскэ гравюрэр ары
аныхъуэ мыщ сыкъэкІоныр
кызылхъэкІыгъэр, — кыІуагъ
ТхъакІуцынэ Аслъан ыльэгъу-
гъэм уасэ кыфишІыгъэ. —
НэмыкІхэм илгъэшэу сугуапэу
саяплыгъ. Дунаим дэхабэ зэ-
рэтетыр мыщ фэдэ чІыпІэхэм
джыри зэ къаушыхъатыжы.
ГухэкІыр а зэпстэури икъоу
зэдгъэлъэгъунэу зэрэмыхъурэр
ары. Республикэм шыпсэхуэ-
рэр музейм нахъыбэрэ къе-
кІуалІэхуэ хъумэ дэгъу.

(Тикорр.).

Адыгеим и Лышхъхъэ пэщэныгъэ дызэрихъашт

Адыгеим и Лышхъхъэ Урысые Федерацием исубъектхэм экономикэмкIэ гъусэныгъэ адэзышIырэ Ассоциацием и Совет итхъаматэу зрагъэнэфэщтым ехыллIэгъэ Iофыгъом Тхьаклушынэ Аслъан Ассоциациеу «Юг» зыфиIорэм игъэцкIэкIо комитет и Тхъаматэу Александр Тепляковым тыгъуасэ зIукIэгъоу дырилагъэм шытегушылагъэх.

Александр Тепляковым республикэм и Лышхъхъэ кыриIожыгъ Къыблэ федеральнэ шьолгырым зэкIэ ирегионхэм япашэхэм ащ икандидатурэ кызырэддырагъэштагъэр.

— Цыхъэ кызырэдсфэшъушыгъэр лъэшэу сигуапэ, — кыIуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — Адыгеир Ассоциациеу «Темыр Кавказ» зыфиIорэм изэхэщэн лъапсэ фэзышIыгъэхэм ащыщыгъ, шуагъэ кытэу Iофтхъабзэ пстэуми ахэлэжъагъ. Республикэр Къыблэ федеральнэ шьолгырым зэрэхъагъэм зэхъокIыныгъэхэр тфишIыгъэх, ау ыпэкIэ зэрэщытыгъэм фэдэу регионхэм экономикэ, политикэ зэпхыныгъэхэу адытилагъэхэр дгъэпытэн-

хэм нахъ чанэу джыри тапылбьшт.

ИлъэситIу благъэхэм Ассоциациеу «Юг» зыфиIорэм иIофшIэн анахъу зыфэгъэзэгъэшт лъэныкъохэм мы зIукIэм шатегушылагъэх. 2014 — 2020-рэ илъэсхэм гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыхъэгъэ федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэр Урысые Федерацием и Правительствоу кыыхихынэу ыкIи ыштэнэу ЮФО-м социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу ышIыштымкIэ стратегиер ащ лъапсэ фашIынэу игъо альэгъу. Товархэм, фэло-фашIэхэм, инвестициехэм, IофшIэкIо кIуачIэхэм, инновационнэ технологиехэм, финансахэм ябэдзэр зегъэушъомбгъугъэным пае Ассоциацием хагъэхъаштых Украинэм и Донецк, Харьковсэ хэкухэр, Республикэу Казахстан и КъохъэпIэ-Казахстан, и Атыраускэ хэкухэр, Беларусь ирайонхэр, джащ фэдэу IэкIыб кьэралыгъо благъэхэмрэ чыжъэхэмрэ янэмыкI регионхэр.

Тхьаклушынэ Аслъанрэ Тепляков Александррэ социальнэ-иIофшIэн зэфышытыкIэхэр

ЮФО-м нахъышIу шышIыгъэнхэмкIэ лъэныкъуишIмэ зэдашIышт зэзэгъыныгъэм зэрэкIэтхэштхэм иIофыгъо тегушылагъэх. ЗIукIэм хэлэжъагъэхэм зэралыгъагъэмкIэ, кьалэу Шъачэ жьоныгъуаклэм ыкIэхэм адэжъ мы зэзэгъыныгъэм зышыкIэтхэхэрэ нэуж Адыгеим икьэлэ шъхъаIэу Мыекъуапэ ЮФО-м икомиссиеу лъэныкъуишI зыхэлэжъэщтым изичэзыгъу зэхэсыгъо шызэхэщэгъэн фае. ЮФО-м икомиссиеу лъэныкъуишI зыхэлэжъэрэм Адыгэ Республикэм ыцIэкIэ хэтых АР-м иIофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ иминистрэу Наталья Широковар, профсоюзхэм я Адыгэ республикэ чыпIэ организациеу «Адыгэ Республикэм ипрофсоюзхэм я Федерацие» итхъаматэу Устэ Руслъан, иIофшIапIэхэр языгъэгъотырэ регион кьутамэу «Адыгэ Республикэм ипромышленникхэмрэ ипредпринимательхэмрэ я Союз» ипашэу Игорь Ческидо-выр.

Адыгэ Республикэм и Лышхъхъэ ипресс-кьулыкьу

Координационнэ советым шытегушылагъэх

Псауныгъэр кьэухъумэгъэным икьулыкьу гъэкIэжыгъэ зэрэхъуштыр, ащ имодернизацие непэ анахъыбэрэ зытегушыIэхэрэ, анахъ анаIэ зытет Iофыгъохэм ащыщ. Мары Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м зэхэсыгъохэр зыщы-зэхашэрэ Залышхоу хэтым жьоныгъуаклэм и 19-м шыкIогъэ зэхэсыгъори ащ фэгъэхъыгъагъ. Ар зэрицагъ Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу Натхъо Разыет.

Ащ ипэублэ псалтэ кызырэдзыхыгъэщыгъэмкIэ, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2011-рэ илъэсым имэзае и 2-м унашъо зэришIыгъэм тетэу, псауныгъэр кьэухъумэгъэным исистемэ гъэкIэжыгъэным епхыгъэ Iофыгъохэм язэшIохын фэгъэзэгъэ Координационнэ совет зэхашагъ. Мы зэхэсыгъор а советым иапэрэ зIукIэгъоу шытыгъ. Советым нэбгырэ 13 хэт, ащ итхъамат Адыгэ Республикэм и Премьер-министр игуадзэу Алексей Петрусенкэр.

Координационнэ советым изэхэсыгъо кырагъэблэгъагъэх республикэ ыкIи муниципальнэ медицинэ учреждениехэм яврач шъхъаIэхэр, ахэм яэкономистхэр, псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ Министрствэм иотделхэм япашэхэр. Iофыгъо шъхъаIэу а зэхэсыгъом шыщытыгъэр псауныгъэр кьэухъумэгъэным икьулыкьу игъэкIэжынкIэ муниципальнэ образованиехэм япрограммэхэр зэхэгъэуцогъэнхэр зынэсыгъэр ыкIи республикэм икьалэхэмрэ ирайонхэмрэ псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ Министрствэм иIоф зэрэдашIэшт Зэзэгъыныгъэм кIэтхэгъэныр ары.

А Iофыгъохэм афэгъэхъыгъэу зэхэсыгъом кышыгушылагъ министрэу Натхъо Разыет. Ащ кызырэддырагъэмкIэ, мы Программэм кыыхиубыгъэрэ Iофыгъохэм апэIухъашт мылькур республикэм кызырэфатIупшыштым фэгъэхъыгъэ Зэзэгъыныгъэм мзылбфэгъуым и 6-м зэдыкIэтхагъэх Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет, Урысые Федерацием псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ и Министрствэ, Урысыем ШIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ ифонд.

Программэр гъэцкIэгъэным епхыгъэ унашъоу республикэ иминистрствэм ышIыгъэхэми зэхэсыгъом хэлажъэхэрэр Натхъо Разыет ащигъэгъозагъэх. Ащ кызырэддырагъэмкIэ, Программэм кыдылбьтэрэ Iофтхъабзэхэм ягъэцкIэн зэрэзэкIэлыкIошт шIыкIэри, мылькоу кьатIупшыштыр зэрагъэфедэщтыри ыухэсыгъэх Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет.

Зэхэсыгъом хэлажъэхэрэр Натхъо Разыет шигъэгъозагъэх Программэм кыыхиубыгъэрэ Iофыгъохэм ягъэцкIэн пэIуагъэхъаным пае Урысыем

ШIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ ифонд апэрэ ахъшэу кытIупшыштыгъэр мзылбфэгъуым и 27-м республикэм кызырэддырагъэм. А ахъшэр зыпэIуагъэхъаштыри кыIуагъ — медицинэ учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ зыкьегъэIэтыгъэныр, Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым (АРКБ-м) икорпус, Адыгэ республикэ кIэлэщыкIу клиническэ сымэджэщым (АРДКБ-м) иIээпIэ корпус ягъэкIэжынын. Мы ахъшэм кыыхагъэкIышт АРКБ-м ыкIи Адыгэ республикэ Перинатальнэ гупчэм апае медицинэ оборудованием ишэфын.

Программэм игъэцкIэн епхыгъэ Iофыгъохэм кьатегушылагъ ШIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондым игъэцкIэкIо директорэу Абыдэ Азамати. Ащ ипсалтэ нахъ зыфэгъэхъыгъагъэр медицинэ IэпыIэгъум ишапхъэхэр ыкIи амбулаторнэ-поликлиническэ учреждениехэм цыфхэм медицинэ IэпыIэгъоу шарагъэгъотырэм изытет зэхъокIыныгъэ фэшIыгъэныр ары.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

Наркоконтролым кьеты

«ЦыхъэшIэгъу телефоныр»

Наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэфедэгъэнхэм пэуцужьырэ кьулыкьоу Адыгэ Республикэм шызэхэшагъэм «ицыхъэшIэгъу телефон» (52-48-44-м) мы илъэсым пыкIыгъэ мэзиплIым кыкIоцI нэбгыри 9 кытеуагъ. Ахэм наркотикхэр ыкIи психотропнэ веществохэр зыгъэфедэхэрэ цыф гъэнэфагъэм, ахэр зыгъэхъазырхэрэм, зыщэхэрэм ыкIи нэмыкI чыпIэхэм языгъэуалIэхэрэм, наркоманхэр зыщызэрэугъоихэрэм афэгъэхъыгъэу макъэ кьагъэIугъ.

Мыхэм зэкIэми япхыгъэ уплэкIунхэр зэхашагъэх. Ащ фэдэ иIофшIэным ишIуагъэкIэ, наркоконтролым иIофышIэхэм агъэунэфыгъ «Iушхъэ уарз» зыфаIорэр зыщэрэ купыр, психотропнэ веществоу «тарен» зыцIэр зыхэлъ таблеткэ 870-рэ зыдэлъ аптечкэр кьахыхыгъ, нэбгыритIумэ административнэ пшъэдэкIыжъ арагъэхыгъ.

Следствиер макIо

Наркотикхэр зыщэщтыгъэ хульфыгъэу Мыекъуапэ шыщыр наркополициейскэхэм бэмышIэу кьаубытыгъ. Ар зыщыпсэуштыгъэ унэр кызылтыхъум, грамм 200 фэдиз хьурэ марихуанэр кьырахыгъ.

«Барыгэр» 1962-рэ илъэсым кьэхьугъ, дзэ-хы флотым илъэс 14-рэ кьулыкьу шыхыгъ, хычIэгъ кьухъэм исыгъ. Джы пенсием шыIэ морякым марихуанэр наркоманхэм аришэныр «федэу» ылытагъ. Зызэриухыижыкьырэр пенсиер зэрэмакIэр ыкIи иIофшIэн зэрэщамыгъотырэр ары. Етлани «IэкIыбым марихуанэр наркотикэу зэрамылбьтэрэ» аш ренэу кыыхегъэщы.

Морякым иIоф джы судым ыIыгъ, следствиер макIо. ПэшIорыгъэшъэу кызырэфорэмкIэ, ащ илъэс 12 фэдиз тыралъхъашт.

Иофтхъабзэу «Мак» зыфиIорэр Адыгеим шырагъэжъагъ

Жьоныгъуаклэм и 14-м кышыублагъэу чъэпыогъум и 1-м нэс Адыгэ Республикэм шыкIошт мы профилактическэ Iофтхъабзэр. КъэкIырэ уцэу наркотик зыхэлъхэр гъэкIодыгъэнхэр, Iушхъэр, кIэпыр хэбзэнчъэу кьэзыгъэкIыхэрэр кыхэгъэщыгъэнхэр ыкIи ахэр зыIыгъэхэм, зыщэхэрэм «ягъогу» пыбзыкIыгъэныр ары наркополициейскэхэм пшъэрылъ шъхъаIэу зыфагъэуцужьырэр.

Операциер зэрэкорэм лышплэгъэным ыкIи Iофтхъабзэр нахъ шIуагъэ кытэу зэхэщэгъэным афэшI оперативнэ штабыр агъэнэфагъ. Ащ пэщэныгъэ дызэрехъэ наркотикхэр хэбзэнчъэу гъэзекIогъэнхэм пэуцужьырэ кьулыкьоу Адыгэ Республикэм шызэхэшагъэм ипашэу, полицием иподполковникэу С. И. Рудковскэм.

Наркополицием иIофышIэхэр организациехэм ыкIи учреждениехэм ащылажъэхэрэм аIукIэхэзэ ашIышт, кIэпым, Iушхъэм якьэгъэкIын пылбхэм, ахэм наркотик кьахэзыхыхэрэм пшъэдэкIыжъэу ахыштыр кьафаIотэшт. Законом кызырэфорэмкIэ, ахэм афэдэхэм анахъ лэжэпкIэ цыкIоу кьэралыгъом шагъэнэфагъэм (МРОТ-м) фэдэ 300 е илъэситIум кышцегъэжъагъэу илъэсиим нэс хъапс атыралъхъанэу шыт.

Аужырэ лъэхъаным бэхэм фэдэхэкIыпIэу кыыхагъэщыгъ шьофхэм кьащыкIырэ кIэпыр, Iушхъэр угъоигъэныр ыкIи ахэм наркотик кьахэзыгъэныр. Ау мы операциер окIофэ наркополициейскэхэм иIоф зыдашIэштхэм ащыщых кIэпыр ыкIи Iушхъэр кызышыкIырэ чыпIэхэр гъэунафыгъэнхэр, ахэр гъэкIодыгъэнхэр.

Наркоконтролым, МВД-м, район ыкIи кьэлэ администрациехэм акIуачIэ зэхэлъэу ауплэкIуштых Адыгэ Республикэм ишьолгыр кыыхиубыгъэрэ чыIугхэр зэкIэ.

Мы кьулыкьум иIофышIэхэр лъэшэу шэгугъых республикэм шыпсэухэрэм яIэпыIэгъу, сыда пIомэ наркоманием шынагъоу кызыдыхыкьырэр хэти нэсын ылъэкIышт.

Урысыем и ФСКН Краснодар краимкIэ и Регион ГъэIорышIанIэ Адыгэ РеспубликэмкIэ и Кьутамэ ипресс-кьулыкьу.

Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм лъэшэу гухэкI шыхъугъ иIофшIэным иветеранэу Москалев Дмитрий Иван ыкьом идунай зэрихъожьыгъэр ыкIи ащ игупсэхэмрэ иIахылыхэмрэ афэтхъаусыхэ.

Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэр гухэкIышхо шыхъоу фэтхъаусыхэ Тахмазан Вагинак Ардаш ыкьом — Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэм идепутат — янэ зэрэщымыIэжыым фэшI.

Мэщбэшлэ Исхьякь ильэс 80 зэрэхьурэм инэгъокI

Шэпсәух дунаим адыгэ лъэпкъхэр

(КъызыкIлъыкIорэр жьоныгъуаклэм и 12-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

«Шьузабэхэр» ыцIэу Мэщбэшлэ Исхьякь усэ ытхыгъ, нахьыпэкIэ ытхыгъэ пстэуми гумэкIэу къылуатэрэмкIэ анахь лъэш, гушыIэу къызэриорэмкIэ анахь чан, «бгъэм лъыпцIагъэр къыдигъэзэу» гум, шъхьэм къанэс къодыуеу шымытэу, машIор къыпкIидзэу тхыгъэ. ГушыIэу Иэтыгъэр шыщигъэзыягъэу егъэшIэрэ шьуэбэбжьыр зыпшъэ дэфэгъэ бзылъфыгъэм ишэн-гурышэ куу усаком къызэлуехы. Лъэпкъ шэным ихабзэхэр зыщылъэш адыгэ лъэпкъ зэхэтыкIэм ушышъуэбэныр хьазабэу шыIэ пстэуми анахь хьазаб, «хъу шIоигъор орэхъу, шъхьадж инасыпыр инасып» зылуи, пкъынэ-лынэм иджэмакъэ дихьыхи, сиджэнакIэ дэдэзиягъэу, сабыгъэ унагуи агымылгъэ шIоигъоу, шыIэныгъэ гъогум тыригъуатэрэм рыгушIоу, рыразэу, сыд ышIагъэми, «джары сэ Тхьэм насыпэу къыситыгъэр» зылоу хъхьажыгъэхэр шылагъэх. Ау нахь бэдэдэмэ нэмыкI гъогу хахыгъэр — ясабийхэм, яшъхьэгъусэу фэхыгъэхэм анапэ аушIоигъэп, тыгъэм ыстыгъэхэу, чыIэм ыгъэдэиыгъэхэу къафэнэжыгъэ ильэхэр колхоз шIофым икIодагъэх, чэщрэ пэцэ зэкIыгъэр такъыр-такъырэу зэрылгъэ шъхьантэр нэпс шыгугъэкIэ агъэшъоу.

Бэдэд шьузабэу дунаим тетыр,
Шъхьэзэкъорыхъу ащ язэ-кьуабз,

Шьузабэу шыIэр зэрэбэдэдэм,
Зэрэбэдэдэм сэ сыщыгуауэ.
«Бэдэд шьузабэр» ыло зыхуыкIэ, нэфэшъхьаф гушыIэ усаком ымыгъоткIэ арэп, цыфлъэпкъым ар шымыгушпэным, лъэхъаным игукIэе анахь инмэ ащыщыр ашъхьэкIи агукIи аштагъэу зэкIэри егушпысэнхэм фэшI: «пкIэгъосэ стафэу абгъэ дэстыкIрэр зыфэдэр къыуалотэштэп», гоптэгъэу «загъори ахэм орэди къаIо», лIы зилэ шьуэзхэм «яшъуапэхэ шъхьакIэ, къызы-хагъэщыштэп», шыIэгъэшхо яI, пытэх, «зы ошх яклэшъуи къыкIагъэхъыштэп» — «мы тхьамыкIэр» къырамылоным паз «ахшэ дэхьыкIрэр, умышъузабэу къыбгурылоштэп». ГушыIэхэм лъыпсыр къапэзы, пцэшIо жьугъэ тIопсхэу чIым къытефэх: кыинэу бзылъфыгъэ шъхьэ-закъоу бын пашэ хъугъэм ихазаб зыфэдэр къылуатэ пэтэз, нравственнэ Iофыгъошхэр МэщбашIэм егъэуцух, лъэныкъо пстэумкIи угушпысыхьагъэу лъэпкъ зэхэтыкIэ-еплъыкIэр, адыгагъэ зыфалорэр усаком дунэе пашъхьэм кырылгъэхэ — «зыщищыкIагъэм ахэр бзылъфыгъэх, зыщищыкIагъэм ахэр хъульфыгъэх». Дунэе тхьамыкIагъом ихабзэхэр усаком егъэу-нэфхэм, IубытыпIэу ышгъэрэр лъэпкъым игушпыс, лъэпкъ шылакIэм ылъапс — IэпIэсэ-ныгъэм ар иапэрэ лъэгъуапI. ЗэкIэмэ зэдыряунэе кыным, хъугъэ-шIагъэм, зэкIэмэ зэдалэ-жыгъэ гушпысэм лъэпкъ напэ, лъэпкъ хэкIыпIэ ебгъэгъотыныр — IэпIэсэныгъэ. Адыгэ бзылъ-

фыгъэр дахэ, шIыкIэшIу, лъэгъу-пхъ — ары дунаим зэрэша-шIэрэр — Iлоу къыкIэлотыкIы-жыкIэ, сыда зэрэбылымыр, кIо, зыгорэ пIон фаети, зичэзыу къалоу бэмэ зэдаторэр къэпIуа-гъэу мэхъу: шьухэгупшысыхьы МэщбашIэм ытхыгъэм бзылъ-фыгъэм фэшIагъэ-фалогъэ пстэури джа усэ сатырхэмкIэ къэ-тыгъэ мэхъух. ЕтIани ахэр джы нэс зымы ыгу къэмыкIыгъэу, къымылуагъэм фэдэх. Джары гушыIэ чаным, гум пхырыкIрэ гушыIэм кIуачIэу кIоцIылыр, лъэкIэу илэр.

Заор ыумысын закъор арэп — ар макIэ сэ слорэп — нэфэшъ-хьафыбэм и усаком ягушпысэ, гулгытэрэ акъылрэкIэ анэсы. Лъэпкъ гушпысэу, шэнэу зы-фэтIуагъэр занкIэу, шъхьэи-хыгъэу МэщбашIэм къыIон елъэкIы, ари, гурышэ куу мэхъу: «*Штэсэух дунаим адыгэ лъэпкъ-хэр, дахэшъы дахэ ягугъэ нэп-къхэр*», ау лъэпкъым фэгъэхьы-гъэу «Шьузабэхэм» къашилуа-гъэм лъэпкъым гугъэ-кIоцIэ пытэ зэрэхэлтым уригъэджен-джэшырэп.

Мы усэхэр МэщбэшIэ Исхьякь зыщитхыгъэ лъэхъаным заом ишIэжъ тыгъосэрэ мафэм нахь мычыжъэу цыфмэ агуи ашъхьы ильыгъ, ящIэныгъэ хэтыгъ — щэ гъэбылгыгъэмэ (сабийхэм къагъотмэ къагъаозэ) бэ якIодылагъэр е чэщ рэхъа-тым ишъэф щыджэрэ пхъэ лъэ-къо закъом «итIыркы макь», е ошIэ-дэмышIэу шIуанэм, къаз-гырым къадычIэзыгъэ щэпакIэу — сэшIа, бэба «заом итамы-гъэу» а лъэхъаным шылагъэр. Заом пэшIуекIорэ гушпысэ хэ-хыгъэ а усэхэм МэщбашIэм ащегъэунэфми (заор кыин, хьа-заб, заор акъылынчъагъ, нэип-сые Iахъ), гушпысэ-философ мэхъанэ кIыгужъэу кыыхигъэщрэ кIуачIэм тыналэ тетидзэнэу кы-тэджэ: непэ нэгырэ мин фэхы-гъэмэ, ахэм къамылыфгыгъэу нэгырэ мин пчъагъэ адэкIоды, цыф шыIэныгъэр неущ шыIэна-щымыIэна Iлоу гухэкI-гумэкI джэнджэш гум кырыгъэхэ. Ар зы, ятIонэрэр цыфыр кIодмэ, ащ илэшIагъи дэкIоды, Гомер илэшIагъи, Леонардо да Винчи кылтэжыгъи, Шекспир итеатри, макIа зигугъу шэкпшIынэу цыф лъэпкъым ыухэсыгъэ-лъапсэу зыфишIыжыгъэр, а зэпстэури гъунэ зымыIэ огум хэодзэкIэ, укъэзыгъэшпыпкъэн, укъэзыухъ-умэн къыкыокIыштэп. Узыумы-сынэу шыIэжъэ кырыгъэу зэрэп-къэнэрэ уахътэмрэ ащ лъыплгъэн амал зымыIэ псэушъхъэ купым-рэ. Дэхэгъэм дунаир къыухъумэн лъэкI зыдыIыгъ (джауштэу До-стоескэм ылогъагъ), дэхэгъэм Iашэ ыштгъышъ, къемызэгъырым ышъхъэ шIуригъэхынэу арэп, дэхэгъэм къыубытэу, зыгукIэ зыштэрэр нахьыбэ хъу къэс, зэ-фагъэмрэ шIугъэмрэ джынэ ду-наим ыухьыгъэ хьагъэм зэрэп-хырыкIыхэрэр нахь псынклэ хъу-нэу ары тхэкIошхом гурышэу илагъэр.

Арышъ, щэпэкIэ цыкIур шы-Iэныгъэм фэгъэхьыгъэ дунэе гушпысэ усакомкIэ мэхъу: «*Джары цэр нэшъу, джары цэр делэ*», «*арэуштэу цытми,*

цэр ежъ-ежъырэу шъхьары-тIуниц Iэлэу ныбжъы ежъа-гъэн».

Iоф горэ дыриIэу цэр зыго-рэм къыугушпысыгъэба? Ау зыхьурэм, гухэлъ дэй илэу цэр ытIупщыгъэба? УпчIэу усаком къыгъэуцурэр макIэп («*Щэ макIа цыфыр зыдылуихыжъэ, щэ макIа чыльэм, чыльэм хэфэ-жърэр?*»), ау тинасыпкIэ, «ахэр чIым ыбгъэ шигъэуцылыжъэ, чэщырэ арыштгъын зыкIэгурым-рэр?»). «Ар зиакылэу къэзыу-гупшысыгъэр хэт?»). УпчIэм джэуап илэп, пчыпIджыныр къэ-зыугушпысы, псэушъхьэр зы-укIын гухэлъ зилэу ежъагъэм ар къыпкъырэкIы. Ем къэкIуапIэу фэхьурэм усаком егушпысэ. Ба, макIа зы цыфым ыгъэшIэн ыльэкIрэр, ыгъашIэрэм игъуап-къэмэ арылгъэу ба, макIа цыфым пшъэдэкIыжъэу тефэрэр? ЕтIани зы гушпысэ ыцIэ кырымIо фэдэу, ау фэсакъым ыгъэухъа-зырэ усаком пхырэшы. Ора зилажъэр хьурэр? Адрэр ара? Щэбэащэм, пцэшIуащэм кIуачIэ фэзышIыгъэм изакъоп къэзыу-гупшысыгъэр, ар зыгъэфедэрэ-ри гопхын умылгъэкIынэу го-гъэпкIагъ: «*КIуачIэ хэзылгъы, ар зытIуныгыгъэр — Оц фэд. Сэц фэд. Модрэми фэд*».

Сыда джы тшIэнэу кыитфэ-нэжърэр? Тызэдэлэзэ, джынэ мыгъор бэшрэрэбым кыитIуп-щыгъ, темэным кыыхэтти, тиу-нэ кыиттагъ. Кыитфэнэжърэ закъор джынэр унэгъо Iэащъ-хъэу унэм итымыгъэуцоньыр ары, кыитфэнэжърэр мамунэр цыфы тIоу тIланэ кыпэттымыгъэтIыс-хьаныр ары. Мамунэм цыфы зышIы шIоигъу. Щэ пакIэм дунэе Хасэм итхьамтэгънэу ешэ. Ты-зэгупшысэн фаеу усаком тызыкIэригъэуцорэр дэпкъ къызэрыкIоп, тфэлымэ, дэп-кем тышъхьапырыкIышъумэ, неущрэ мафэм тышыгугъынэу Тхьэшхом амал кытитын. ТфэмылгъэкIмэ?

Джары МэщбэшIэ Исхьякь зыгъэгумэкIрэр, джары зэшIо-мыхыгъэ упчIэу цыфлъэпкъым ыпашъхъэ итыр. Цыфым иаамал макIэм, иакъыл ины. Джары Тхьэм акъылышхо цыфым къызкIыритыгъэр. Ары шъхьае, цыфым иакъыл зэрэпсаоу дуна-ир ыгъэлорышIэным нэсыгъ. Тхьэм кырытыгъэ фитныгъэм Цыфыр шIокIыгъ, Тхьэм иуна-шъо ыукъуагъ. Джы хьурэр зэкIэ зыкIэхурэр Тхьэм иуна-шъо Цыфым зериукуагъэм фэшI, джы чыгур зэрэпсаоу цыфым ыIэмьчIэ илгъ хъугъэ, «арыштгъын Чыгур чэщрэ зыкIэ-гурымрэр?» — къэупчIэм и, узышIомыкIыжын унашъо ышIыгъэ фэдэу усаком кIэух гупшысэм кыфэкIо.

Джарэуштэу МэщбэшIэ Исхьякь ныбжыкIэ пэтэ, ипсэлъэ шъхьэихыгъэ-гуихыгъэ дунэе гупшысэ ыгъотыгъ, «яшагу хьу-рае» кыдихыгъэ псалъэхэм, янэ кыIлоу зэхихыгъэм, ятэжъ иждэкIэу шъхьэм ыубытыгъэ-хэр цыфлъэпкъым инеущрэ мафэ къэзыухъумэнэу кIуачIэ зилэхэм афэгъэхьыгъэ гупшысэ-мэ лъапсэ афэхьугъэх. УсакомI а хабзэм инэшанэхэм арымылэ-жъэнэу, ябгъукIонэу хьурэп.

Умылгъэгъуэу, пшъхьэкIэ умы-ушътыгъэ зыхьукIэ, зэгъафэгъэу тхьапэм ар сурэтэу, гупшысэу къыщыбгъэлъэгъоньыр псынклэ Iофмэ ащыщэп. Дунаир пчъа-гъэрэ къэзыкIухьагъэу тхакIуи сурэтышIи мыхьугъэхэу шыIэх, ау бэ къэзыкIухьагъэ-зылъгъ-гъугъэмэ мымакIэу тхакIохэр, сурэтышIхэр, орэдусхэр къахэ-кIыгъ. Бэ плъэгъуным анахь мэхъанэу илэр бэ зэрэплъэгъурэ закъор арэп («нэм ыльэгъурэр шъхьэм ыуас»), тхакIор зыхэт дунаим еплъыкIэу фыриIэхэр шыпкъэм нэсынхэр, иплъакIэрэ иосэ шIыкIэрэ зэгъусэхэу, кIоцIэ гъэнэфагъэ хьунхэр арых. Сыдэу мы японцэмэ анэхэр зэжъуха, сыдэу мы африканцэмэ ашъохэр шIуцIэхэ, олахъэ мы Амазонкэ икьежъапIэхэм блэгъожъхэр ахизым оIокIэ, кыкIрэ шыIэп, лъэпкъэу узыхъхьагъэм ыгу, игушпысакI, шIодахэм, шIоло-фым пшъхьэрэ удиунаирэ къа-мыгъэбаигъэмэ. ЗыфасIорэр: плъэгъуным мэхъанэшхо иI, плъэгъурэм гулгытэрэ акъылрэ хэпхын олгъэкIмэ усакомкIэ ар уасэ зимыI.

Усэу ытхырэм ылъапсэрэ ышъхьапэрэ зыщызэнэсхэрэр, гупшысэм икьежъапIэрэ иухы-жъыпIэрэ зыщызэпхыгъэ зэ-къодзапIэм икьэгъотын Мэщ-башIэм итхыт пчъагъэмэ нафэ къащыхъугъ. «Усаком — дуна-ир» зэу зэдэзылъэгъурэм екIо-лакIэ е хэкIыпIэ имыIэу щытэп, бэ гъогоу дунаим щызэбгы-рыкIрэр, уатехъэмэ, нахь тэрэзыр плъэгъунэу щытэп. «Гъогухэр» ыцIэу МэщбашIэм усэ ытхыгъ, Р. Рождественскэм иосэ дэгъу кыфишIыгъагъ. «*Цыф пстэу-ми зэфэдэп, зэфэдэп агъхэр. Шъабэх. Плырых. Къэрабгъэх. Лъэшых. Джахэм афэдэх, афэ-дэх гъогухэр, ахэр тичIыльэ цызэбгырэхъых*». Гъогу ышIэзэ зышIырэ закъор цыфыр ары. Зэгорэм апэрэу лъагъор хещы, ащ ыуж ехъэх нэфэшъхьафхэр. Гъогур шъабэ, плыры, псын-жъы, шъуамбгъо, бгъузэ, гу-лъэш, гумах — шыфым фэд. Гъогухэм цыф зэфэшъхьафыбэ арэкIо: «*Цыфмэ алъакъо занэ-мысыжърэм цыхуу тIагъэ пIонэу чIышъхъэм шъхьэщылыгъы, къэ-латыжъыми цэр зымыкIыжърэм зэрэулыгъеу ахэр мзулгыых*». Гъогухэр бэу зэхэкIмэ, зы чыпIэ горэм ахэр цызэхъхьажъхэмэ дэгъуба? Усаком иджэуап нэ-фэшъхьаф: «*Тетых дунаим гъогу зэфэшъхьафхэр. ЗанкIэх. Iон-тIагъэх. Чылэ урамых, тетых дунаим, тетых гъогу хьафхэр, чыфэ зымытрэм фэдэу хьара-мых*». Сыд фэдэ гъогуа о уина-сын зытелтыр? Хэт ар кыюзы-Iонэу зиамаляр? ПIапэ ыубытэу гъогу пхэнджым ублицынышъ, гъогу зафэм, гъогу шъуамбгъом утыришэнэу шыIэр бэп — «бэ-щы пэкIитIум ехыщыры шъып-къэу шыIэх гъогуби, шыIэх лъэс лъагъуи. Утехъэ шъхьакIэ, бгъуитIумкIи нэпкъы, насыпи телъэп, телъэп гушIуагъуи». Щыбгъэзыен умылгъэкIын зэмы-зэгъыныгъэхэу шыIэныгъэм хэлъхэм агузэгу шъыпкъэ ит усаком, ар зытегушыIэрэ ныб-жыкIэри. НыбжыкIэри зыкIа-Iорэр, ныбжъ хэкIотагъэ зилэм,

гъогу кIугъаби иI, гъогум икь-ыхъхын ащ нахь псынклэоу кы-щхъу.

Дунаим ишыIэныгъэ хабзэхэр къыгурыIонхэу, ахэр зэрэзэхэп-фын амалхэр IэкIэлэхэу Мэщ-башIэр поэзиэм къыхэуцугъ. Я 50-рэ, анахъэу я 60-рэ ильэсхэм, ащ кыкIэлгъыкIогъэ охътэ зэте-утыгъэ заулэм советскэ поэзиэм уригъэгупшысэу лъэбкъушхо-хэр ыдзыгъэх — (Евг. Евтушен-кэр, А. Вознесенскэр, Р. Рожде-ственскэр, Б. Ахмадуллинар, ахэм МэщбашIэр Литинститутым падеджагъ). А лъэхъэнэ дэдэм кыыхэщэу залэтыгъ лъэпкъ усэ-кIошхохэу Р. Гамзатовым, Къ. Ку-лиевым, А. КIышгъэкъом, Д. Ку-гултиновым, М. Карим, нэ-мыкIхэм. Философие ин зыхэлъ гупшысэр ары ахэр зылэтыгъэ-хэр. НыбжымыкIэ тIэкIу ауж кы-нагъ нахь мышIэми, а лъэхъэнэ дэдэр ары МэщбэшIэ Исхьякьи ымакъэ пытэу хэгъэгу поэзи-ным зыщылугъэр, осэ ин кы-фашIэу зыхьугъэр.

Ежъ МэщбашIэми къыгуры-луагъ амалэу ыгъотыгъэр, уахъ-тэм кыыздихыгъэ хабзэхэр, ахэр ыгъэфедэн ыльэкIыгъ, арыгъозагъ, къыздигъэлэжъагъ. Игушпысэ философ куур уцупIи кьежъапIи фэхъугъ. Дунаир къызэрыкIоп, ащ утетыныри псынклэп шъхьае, цыфым ежъ-плъапIэ а дунаим шыыхын фае, игъогу тетмэ, гъогум лъэгапIэу зыкIэнэцIрэм фицнэным фэшI, цыфыр ильэкI шъхьасынэу щытэп. («Цыфыр щэлэфэ тхышъхъэм фэкIо»): «щэлэфэ» цыфыр «икъушъхъэ лъагэ кыин-ми», нэсын фай. Непэ пшIэнэу кыпшыкхьурэр пшIэгъахэр узэп-лъыжъми, зы лъагэ горэм уте-тэу зыолэгъужьми, ащ «нахь лъаги шыI», «напIэр пIэртмэ, фэшъхьаф плъэгъушът». Усаком ыушътыгъэмэ къапкъырыкIэзэ, ежъ нахь махэу е нахьыкIэу кышIлошIрэм еушыи: «Уашъ-хьагы шыблэр кышыгыгъо-шътми, гъогоу узытетым уфыдэ-мых» — уигугъэ зэпыдзэгъэ зэ-питхынэу зышIоигъор макIэп — гухэлъэу пшIыгъэр зафэмэ, на-фэмэ, кIоцIэ шIуцIэмэ уате-кIошт. Гъэзэлэтхыдэп усаком ылэгу илгыр, цыфыр ины, лъэш, дахэ зышIрэр гупшысэр ары. Непэ пшIэрэм неущ кызы-щыбгъакIэрэм уицIыфышъхъэ ошкIэ уеуагъэу кычIэкIы. Гуп-шысэ тэрэзыр теклоным итамыгъ, ишапхъ, игъогу шъхьаI — «лъэ-гапIэм екIурэр къушъхъэм фэ-рэд». Къушъхъэ лъэгапIэм екIу-ми, дунаим идхагъэрэ ибаныгъ-эрэ цыфым щыгъушпэныр емыкIу. Сыда пIомэ, непэ, джы мы уахъгэм, е неущ цыфым на-сып фэхъунэу амал зилэр, упчIэ-жъэгъукIэ зызфигъэзэнэу, дунаеу ежъ зыхэттым кышпызгуцухьэрэр ары. Ар ошхынкIи ошIункIи мэхъу, тыгъэу, мазэу, жъуагъоу кычIэрэкI, шыблэ гъогъоу шы-нагъо горэ зыхэлъ зыпгыр, тыгъэ къокIыгъо уахътэр, къохъа-жыгъор арэу щэрэт, чыгъэу, уцэу къэкIырэр арынкIи хъун, Тхьэм кыгъэшIыгъэ хьалэмтэу тызхэ-тыр зэкIэ усаком иупчIэжыгъу, илэпылгъух, иджэнэт гугъэх.

ЩЭШIЭ Казбек.
Филологие шIэныгъэ-хэмкIэ доктор.
(*Джыри кыкIэлгъыкIошт*).

Къашъом хэгъэгухэр зэфещэх

Абхъазымрэ Къыблэ Осетиерэ якъэралыгъо ансамблэхэу «Кавказымрэ» «Симдымрэ» зэкъошныгъэм иконцертэу «Налмэсым» и Унэ шыкыуагъэм искусствэм зегъэушъомбгъугъэным, лъэпкъхэм язэпхыныгъэхэр гъэпытэгъэнхэм, мамырныгъэм икъэухъумэн афэгъэхыгъагъ.

Пчэгум «Кавказыр» къызи-хэкълэ къашъоу къышпырэмклэ къэмышлэжъэу къыхэкълэщтыгъ. Абхъаз-грузин заор заурым буж «Кавказыр» зэхашгъагъ. А лъэхъаным художественнэ пашъу, къэшъокло цлэрылоу Кандид Тарбэ къытилогъагъэр тшыгъупшэрэп. Кавказ шьолгырым щыпсэурэ лъэпкъхэм якъашъохэр «Кавказым» къышпыхэзэ, искусствэм иамалхэмклэ мамырныгъэм игъэпытэн ансамблэр хэлажэщтыгъ. Ильэсхэр кыуагъэх. Къыблэ Осетиери заоклэ Грузием пэуцужьын фаеу хъугъэ. Республикэм ичлыгу шъхьафит хъужыгъэ. Абхъазыри Къыблэ Осетиери

къэралыгъо шъхьаф хъугъэхэу мэпсэх.

— Къыблэ шьолгырым, Темыр Кавказым якъэлэ шъхьалэмэ концертхэр къашыттыгъэх. Мыекыуапэ буж Краснодар тыклошт. Тыди дахэу къыштытпэгъоклых, тагъэлъаплэ, тиискусствэ къагурэло, — къытиуагъ «Кавказым» ихудожественнэ пашъу Кандид Тарбэ. — Гъэзетымклэ тхьашъуегъэпсэу эклэми ясложы сшлогъу.

Шьоншэ шэплтыхэр ащыгъэу пшъэщтэ къашъор, авархэм якъашъо, къушъхьэчлэс къашъор, абхъаз мэфэкълэ къашъор, нэмыкълэхэри «Кавказым» дахэу къыгъэ-

лъэгъуагъэх, адыгэ къашъомэ тьяплыгъэ гур «лъэпэрэпэу» къы-хэкълэщтыгъ.

Къыблэ Осетием иартистхэри эклужъэу фэпагъэх, лъэпкъ къашъомэ псэ къапагъаклэ. Художественнэ пашъу Филипп Каджаевым тызэрэщигъэгъозагъэу, «Симдыр» клэм лыхъузэ, фольклорым ибайныгъэхэри къелуатэх.

Артистым ыпкъ ищыгъэу, лъапэкълэ уцугъэу пчэгум къызыщылъагъоклэ шъуашъу щыгъым къегъэдахэ. Ащ имызакъоу, ыпкъ ымыгъэсысэу, «мышцэоплау», къашъом купклэу хэлъым зэрэ-ллылэсырэм узеплъыклэ огушхо. Пшъашъэмрэ клалэмрэ къызэ-дашъохэзэ янэплъэгъухэмклэ зэдэгущлэхэу, зегурылохэу тэлытэ. Жы аклэтэу псынклэу къашъохэу зыфегъэхэкълэ лъэпкъ шлэжъ гупшысэм уфашъ. Яхэгъэгу, ялэпкъ зэрагъэлъаплэрэр къыбгурэло.

«Кавказым» ныбжьыклэ дэдэу хэтыр маклэп. Ар къызыпкъырыкълэрэр къыдгурэло. Лэжэпклэ-шхо арамыгъырэми, ялэпкъ ына-пэ лъагъу алэтын, яхэгъэгу агъэ-

лъэплэн алъэкълэ. Пшъашъэхэм якъашъохэм къахэдгъэщырэр пчэгум щызэдырагъаштэзэ, нэ-плэгъу фэбэм къырагъэубыты ашлоигъор искусствэм ыбзэкълэ къызэрэзэлъахырэр ары.

Адыгэ Республикэм культу-рэмклэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый концертыр къызаурым Адыгеим и Лышгъхъэ, Прави-тельствэм аплэкълэ ансамблэхэм къафэгущылауагъ,щытху тхыльхэр аритыжыгъэх.

Дунаим щыцлэрыло ансамблэу «Налмэсым» ихудожественнэ пашъу Къулэ Мыхъамэт, «Кавказымрэ» «Симдымрэ» яхудожест-веннэ пашъэхэу Кандид Тарбэ, Филипп Каджаевыр пчыхъэзэхэ-хэм икълэухым къэгущылауагъэх, шлушлагъэм цыфхэр зэрэзэф-ицэхэрэм имэхъанэ къыхагъэ-щыгъ.

Урысыем, Абхъазым, Къыблэ Осетием ябыракъхэр пчэгум шагъэбыбатэхэзэ ансамблэхэм зэкъошныгъэм ипчыхъэзэхэхэ къаухыгъ.

Сурэтхэр зэкъошныгъэм ип-чыхъэзэхэхэ къыщытырахы-гъэх.

Зэфэхьысыжъ зэлуклэр

Дунэе фестиваль-зэнэкъокъоу «Адыгеим ижъогъожьыхэр» Мыекыуапэ зэрэщыкыуагъэм фэгъэ-хыгъэ пресс-зэлуклэр Адыгэ Республикэм культурэмклэ и Министертвэ щызэхашгъагъ. Адыгэ Республикэр ильэс 20 зэрэхъурэм ипэгъоклэу клэлэцыкълэхэмрэ ныбжьыклэхэмрэ ятворчествэ ехыллэгъэ фестивалым дунэе мэхъанэ илэу щытыгъ.

Пресс-зэлуклэм къышыгушылэгъэх АР-м культурэмклэ иминис-трэу, Дунэе фестиваль-зэнэкъокъум изэхэщэкло куп итхьаматэу Чэ-мышъо Гъазый, зэхэщэкло купым итхьаматэ игуадзэу, министрэм игуадзэу Шъэуапцлэкъо Аминэт, фестивалым ирежиссерэу, АР-м лъэпкъ культурэмклэ и Гупчэ идиректорэу Къулэ Амэрбий, АР-м лъэпкъ культурэмклэ и Гупчэ идиректор игуадзэу Шъхьэлэжъо Свет-ланэ, ыкли нэмыкълэр.

Дунэе фестиваль-зэнэкъокъум нэбгырэ 500 фэдиз зэрэхэлэжъагъэм, Афганистан, Тыркуем, Абхъазым, Румынием, Молдовэ, Республикэу Чад, Къыблэ шьолгырым къарыкълэгъэхэм лэплэсэныгъэу къагъэ-лъэгъуагъэм уасэ фашыгъ. Лъэпкъ зэфэшъхьафхэм яискусствэ ибайныгъэ клэлэцыкълэхэмрэ ныбжьыклэхэмрэ къагъэлэгъуагъ. Лауреат хъугъэхэу апэрэ степенъ зилэ тхыльхэр нэбгырэ 20-мэ афагъэшъошагъ. Зэкълэ фестивалым къеклоллагъэхэр клэух концер-тым хагъэлэжъагъэх.

Къэкълэшт фестивалхэм зэхьоклыныгъэхэр афашы ашлоигъу. Зэнэкъокъур мэфитло клэмэ нахышлоу албытагъ. Клэух концер-тыр нахъ гъэшлэгъонэу зэрагъэпсыштым пылбыштыгъ. Фестивалыр клэлэцыкълэхэм якъэухъумэн и Дунэе мафэ ехъулэу зэхашгъэ нахышлу хъушт. Клэух концертыр Мыекыуапэ ипчэгу шъхьалэу Лениным ыцлэ зыхьырым щызэхашгъэ. Яшлэныгъэкълэ къахэщыгъэ ныбжьыклэхэр зэхэщакломэ янэплэгъу итыштыгъ. Фестивалым хэ-лэжэщтхэр пэшорыгъэшгъэ зэнэкъокъухэм тапэкли къахэщыштыгъ. Нэрылэгъу лэпылэгъухэри нахъ гъэшлэгъонэу агъэпсыштыгъ.

Дунэе фестиваль-зэнэкъокъум неушрэ мафэ ил. Апэрэ фестивал-хэм ахэлэжъагъэхэр непэ Москва, С.-Петербург, Ростов-на-Дону, Астрахань, Налшык, Краснодар, Мыекыуапэ, нэмыкълэхэм ашэджэх. Артист цлэрыло хъунхэу, ягъэхьагъэхэм ахагъэхъонэу афэтэло.

КІЭЛЭЦЫКІУ ФУТБОЛЫР

Мэкъуогъум и 1-м аухышт

Урысыем футболымклэ иклубэу «Шъо лэгуаом» ишлухьафтынхэм якъыдэхын фэгъэхыгъэ зэнэкъо-къур хэгъэум щэкло. Адыгэ Республикэм физкультурэмклэ ыкли спортымклэ и Комитет зэхи-щэгъэ зэлуклэгъухэм клэлэеджаклохэр ахэлажэх. Клэлэцыкълэхэм якъэухъумэн и Дунэе мафэ финалым хэфагъэхэр Мыекыуапэ щызэдешлэщтыгъ.

Адыгэкълэрэ Мыекыуапэрэ пэшлорыгъэшгъэ зэлуклэгъухэр ашыкыуагъэх. 1996 — 1997-рэ ильэсхэм ыкли 1998 — 1999-рэ ильэс-хэм къэхъугъэ клэлэхэр Адыгэкълэлэ щызэнэкъокъугъэх. Нахыкълэхэр зыхэт купым апэрэ чыплэр къышчыдзыыхыштыр къэшлэгъуаеу щы-тыгъ. Финалым Красногвардейскэ ыкли Тэхьутэмыкбое районхэм якомандэхэр щызэдешлагъэх.

Пчъагъэр 3:0-у зэлуклэгъур красногвардейскэмэ ахыызэ, Тэхьу-тэмыкбое районым икомандэ гъогогъуи 5 къэлапчъэм лэгуаор ди-дзагъ, 5:3-у теклоныгъэр тэхьутэмыкыуаеуагъэ къыдахыгъ, тренерыр Ахэ-джэго Алий. Зэнэкъокъум исудья шъхьалэу Пэнэшъу Мыхъамодэ зэрилыгъэрэмклэ, командэхэм футболист дэгъу хъун зыльэкълэщтхэр ахэтых, сэнаушыгъэ клэлэеджакломэ ахэлажэу.

1998 — 1999-рэ ильэсхэм къэхъугъэ клэлэхэм зэлуклэгъухэри гъэшлэгъоныгъэх. Кошхьэблэ районым ифутболистмэ апэрэ чыплэр афагъэшъошагъ. Командэм хэт футболистхэр Фэдз щышчы, зэлуклэгъухэр Мыекыуапэ шыкыуагъэх.

1996 — 1997-рэ ильэсхэм къэхъугъэ клэлэхэр Адыгэкълэлэ шы-зэнэкъокъугъэх. Клэух ешлэгъоу Теуцожь районымрэ Адыгэкълэлэ-рэ яфутболистмэ здырялагъэр 0:0-у аухи, Адыгэкълэлэ зыщызыгъа-сэрэмэ апэрэ чыплэр къыдахыгъ, тренерыр Тхьаркхьохэ Мурат.

Мыекыуапэ шыклорэ зэнэкъокъур аухыгъэгоп. Теклоныгъэр къы-дзыыхыхэрэр Адыгэкълэлэ апэрэ чыплэр къышчызыыхыгъэхэм адешиштыгъ.

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЛІЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкълэрэ:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ Іофхэмклэ,
Іэкълэб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырялэ
зэпхыныгъэхэмклэ
ыкли къэбар жъу-
гъэм иамалхэмклэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхьалэр
ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан**

**Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкълэжъ
зыхьырэ
секретарыр
ХЪУРМЭ Хъусен**

**Пшъэдэкълэжъ
зыхьырэ
секретарыр
НЭПШІЭКЪУЙ
Заур**

**Редакциер
зыдэщылэр:**
385000,
къ. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкълэжъ зы-
хьырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхьаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын Іофхэмклэ,
телерадиокъэтын-
хэмклэ ыкли зэлы-
Іэсыклэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шлалл, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
5127
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1376**

Хэутыным
узшыкълэгъхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
Зыщыкълэгъхэнэу
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00